

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 412 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
<i>Xurramov Anvar Vafqulovich</i>	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
<i>Olim Ziyoyev Toshpulatovich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora</i>	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
<i>Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich</i>	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari	34
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
<i>Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi</i>	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
<i>Kushakova Nargiza Islambaevna</i>	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
<i>Majitova Munisa Oybek qizi</i>	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
<i>Normurodova Qunduz Tursun qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
<i>Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li</i>	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
<i>Po'latova Sitora Olimjonovna</i>	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
<i>Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich</i>	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
<i>Shomurotova Sh. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	73
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
<i>Suvanova Kamola Raimqul qizi</i>	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
<i>Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi</i>	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
<i>Набиев Абдулло Абдувохидович</i>	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
<i>Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna</i>	

Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarini shakllantirish	91
<i>Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi</i>	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi	96
<i>Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.</i>	
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
"Harry Potter" asarining o'zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar nutqini o'stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish	112
<i>Imamova Nilufar Zabiylulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma'suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta'minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta'limda o'qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta'lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo'naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusniddin o'g'li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o'tkazishning zamonaviy virtual yechimlari	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To'rayeva</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish	154
<i>G'. Yu. Eshmirzayev</i>	
O'quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta'limining o'rni va o'ziga xos jihatlari	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o'quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o'qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ko'p ma'noli so'zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish ..	180
<i>Xo'jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o'smirlik davrida shakllanishiga ta'sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	

O'smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlarning psixologik xususiyatlari Yarmatova Sanobar Jo'rayevna	189
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar Norquvatova Diyora Davron qizi	193
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	197
Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих Зохилов Нодирбек Улугбекович	201
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'рни va amaliy ahamiyati Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	205
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari Niginabonu Fayzullayeva	209
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	214
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish Tilovova Turdixol Baratovna	219
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	222
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	228
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari U. A. Alibayeva	233
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari O. K. Kadambayeva	236
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati Achilova Sevara Djasirkulovna	240
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish Musayeva Guzal Ne'matillayevna	243
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	247
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка Юлдашев Баходир Бекмуратович	250
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati A. X. Norov	253
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров Адилова Солияхон	259
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	263
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	268
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	271
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	274

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati.....	278
<i>Daminova Shoxista Farxodovna</i>	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
<i>Dusmamadova Gulsum Shukhratovna</i>	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
<i>Jurayeva Gulshano Turdiyevna</i>	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari.....	288
<i>Karimova Umida Alijon qizi</i>	
Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish	298
<i>Sh. Allanazarova, R. Janabaeva</i>	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
<i>Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi</i>	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
<i>To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li</i>	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
<i>Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev</i>	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
<i>Худжамова Хуснора Диёр кизи</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing "Nature" in English and Uzbek Phraseological Systems	325
<i>Zubaydullayeva Zarina</i>	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabarlari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
<i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi</i>	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
<i>Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi</i>	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
<i>Ergasheva Mastura Isaqul qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
<i>Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
<i>Anorjonova Komila Xayyom qizi</i>	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
<i>Davlatov Keldiyor Davlatovich</i>	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
<i>Jumayev Ruzokul Xoliqulovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
<i>Jurayeva Shalola Dehqonboyevna</i>	

O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
Munira Khodjakhanova	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
Raxmatova Salima Togaymuradovna	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
Salomov Boxodir Salomovich	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
Shoimova Gulxayo Sherzod qizi	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
Umarova Munojatxon Xolmuxamedovna	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi...	391
Uzoqov Akram Avazovich	
Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-pisixologik va pedagogik omillar.....	394
Xolliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi	
6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darslarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
Yuldasheva Noila Ravshan qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
Ziyodova Zarina Qodir qizi	

UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMIDA EKOLOGIK TARBIYANI AMALGA OSHIRISHNING PEDAGOGIK SHART- SHAROITLARI

Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

"Pedagogika nazariyasi va tarixi" yo'nalishi 1-kurs magistranti

<https://orcid.org/0009-0002-9755-9734>

Annotatsiya: Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirish bugungi globalashuv va ekologik muammolar kuchayib borayotgan sharoitda dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu mavzuda ekologik tarbiyaning mazmuni, maqsadi va uni samarali tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari tahlil qilinadi. Ekologik tarbiya o'quvchilarda tabiatga ongli munosabat, ekologik madaniyat, mas'uliyat hissi hamda atrof-muhitni muhofaza qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotda ekologik ta'limni integratsiyalashgan yondashuv asosida tashkil etish, fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish masalalari yoritiladi. Shuningdek, maktab muhitida ekologik muhitni yaratish, amaliy faoliyatlar (ekologik loyihalar, aksiyalar, ekskursiyalar) orqali bilimlarni mustahkamlashning ahamiyati asoslanadi. Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani samarali amalga oshirish uchun o'qituvchilarning ekologik kompetensiyasini rivojlantirish va o'quv dasturlarini ekologik mazmun bilan boyitish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: ekologik tarbiya, ekologik madaniyat, umumiy o'rta ta'lim, pedagogik shart-sharoitlar, ekologik kompetensiya, atrof-muhit, integratsiyalashgan ta'lim, ekologik faoliyat, fanlararo bog'liqlik, ekologik ong.

Abstract: The implementation of environmental education in the general secondary education system is considered one of the most relevant pedagogical tasks in the context of increasing globalization and environmental problems. This topic analyzes the content, objectives, and effective pedagogical conditions for organizing environmental education. Environmental education serves to develop students' conscious attitude toward nature, ecological culture, sense of responsibility, and skills in environmental protection. The study highlights issues such as implementing environmental education through an integrated approach, strengthening interdisciplinary connections, and using modern pedagogical technologies and interactive methods. It also emphasizes the importance of creating an ecological environment in schools and reinforcing knowledge through practical activities such as environmental projects, campaigns, and excursions. It is noted that for the effective implementation of environmental education in the general secondary education system, it is necessary to develop teachers' ecological competence and enrich curricula with environmental content.

Key words: environmental education, ecological culture, general secondary education, pedagogical conditions, ecological competence, environment, integrated learning, environmental activities, interdisciplinary connections, ecological awareness.

Аннотация: Реализация экологического воспитания в системе общего среднего образования является одной из актуальных педагогических задач в условиях современной глобализации и обострения экологических проблем. В данной работе анализируются содержание и цели экологического воспитания, а также педагогические условия его эффективной организации. Экологическое воспитание способствует формированию у учащихся осознанного отношения к природе, экологической культуры, чувства ответственности и навыков охраны окружающей среды. В исследовании освещаются вопросы организации экологического образования на основе интегрированного подхода, усиления междисциплинарных связей, использования современных педагогических технологий и интерактивных методов. Также обосновывается важность создания экологической среды в школе и закрепления знаний через практическую деятельность (экологические проекты, акции, экскурсии). Подчеркивается необходимость развития экологической компетенции учителей и обогащения учебных программ экологическим содержанием для эффективной реализации экологического воспитания в системе общего среднего образования.

Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическая культура, общее среднее образование, педагогические условия, экологическая компетентность, окружающая среда, интегрированное обучение, экологическая деятельность, межпредметные связи, экологическое сознание.

KIRISH

Bugungi globallashtirish jarayonlari, sanoat va texnologiyalarning jadal rivojlanishi inson hayotini yengillashtirishi bilan birga, atrof-muhitga sezilarli darajada salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Iqlim o'zgarishi, havo va suv resurslarining ifloslanishi, biologik xilma-xillikning kamayishi kabi muammolar butun insoniyatni jiddiy o'ylashga majbur etmoqda. Shu nuqtayi nazardan ekologik muammolarning oldini olish va ularni bartaraf etishda eng muhim omillardan biri – yosh avlodni ekologik jihatdan to'g'ri tarbiyalash hisoblanadi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimi shaxsning asosiy bilim, ko'nikma va hayotiy qadriyatlarini shakllantiradigan muhim bosqich bo'lib, aynan shu davrda o'quvchilarda tabiatga nisbatan ongli munosabat, ekologik mas'uliyat va barqaror rivojlanish g'oyalariga hurmat hissi shakllanadi. Shu sababli ekologik tarbiya ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim.

Ekologik tarbiya o'quvchilarga faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmaydi, balki ularning amaliy faoliyatda tabiatni asrashga yo'naltirilgan ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu jarayonda o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari, interaktiv metodlar, fanlararo integratsiya hamda amaliy-ekologik faoliyatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, maktabda ekologik muhitni shakllantirish, ya'ni yashil hududlar yaratish, ekologik aksiyalar va loyihalarda o'quvchilarning ishtirokini ta'minlash ham tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, ekologik tarbiyaning samarali bo'lishi ko'p jihatdan o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi, ekologik kompetensiyasi va metodik mahoratiga bog'liqdir. O'quv dasturlarida ekologik mazmunning yetarli darajada aks etishi ham bu jarayonning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, ekologik tarbiya orqali yosh avlodda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirish, ekologik madaniyatni rivojlantirish va jamiyatda barqaror rivojlanish tamoyillarini mustahkamlash mumkin bo'ladi. Shu bois umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganish va takomillashtirish bugungi kunning muhim ilmiy-pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ekologik tarbiya masalasi pedagogika fanida uzoq yillardan buyon tadqiq etilib kelinadi. Bu yo'nalishda olimlar ekologik ongni shakllantirish, ekologik madaniyatni rivojlantirish hamda ta'lim jarayoniga ekologik mazmunni singdirishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqqanlar.

Ko'plab xorijiy olimlar ekologik ta'limni barqaror rivojlanish bilan bog'liq holda o'rganadi.

Xususan, B. Commoner ekologik inqirozning asosiy sabablaridan biri inson faoliyati ekanligini ta'kidlab, ekologik tarbiyani jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida ko'rsatadi ^[1].

D. Orr esa ekologik savodxonlikni zamonaviy ta'limning ajralmas qismi sifatida qarab, o'quvchilarda tabiatga nisbatan mas'uliyat hissini shakllantirish zarurligini asoslaydi ^[2].

Rossiyalik pedagog olimlardan A.N. Zaxlebniy ekologik tarbiyani shaxsning ekologik madaniyatini shakllantirishga yo'naltirilgan tizimli jarayon sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, ekologik tarbiya faqat bilim berish emas, balki amaliy faoliyat orqali ekologik xulq-atvorni shakllantirishni ham o'z ichiga oladi ^[3].

I.D. Zverev esa ekologik ta'limni fanlararo integratsiya asosida tashkil etish zarurligini ta'kidlaydi, chunki ekologik muammolar kompleks xarakterga ega ^[4].

O'zbekistonlik pedagog olimlar ham ushbu yo'nalishda muhim tadqiqotlar olib borganlar.

Jumladan, R. Jo'raev ekologik tarbiyani maktab ta'limi jarayoniga integratsiya qilish muammolarini o'rganib, ekologik bilimlarni barcha fanlar mazmuniga singdirish zarurligini ta'kidlaydi ^[5].

Shuningdek, M. Qodirova ekologik madaniyatni shakllantirishda interaktiv metodlarning samaradorligini tahlil qilib, o'quvchilarning amaliy faoliyatini kuchaytirish muhimligini asoslab beradi ^[6].

Pedagogik shart-sharoitlar masalasiga oid tadqiqotlarda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi alohida o'rin egallaydi. S. Hasanov ekologik tarbiyaning samaradorligi o'qituvchining ekologik bilim darajasi va metodik mahoratiga bevosita bog'liqligini ko'rsatadi ^[7].

Bundan tashqari, N. Ahmedova maktabda ekologik muhit yaratish (yashil hududlar, ekologik loyihalar) o'quvchilarning ekologik ongini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydi ^[8].

Shuningdek, zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ekologik tarbiyani samarali tashkil etish vositasi sifatida qaraladi. E. Karimovning fikricha, multimedia vositalari va virtual ekologik loyihalar o'quvchilarda qiziqish va faol ishtirokni oshiradi ^[9].

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ekologik tarbiya ko'p komponentli tizim bo'lib, u quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: ekologik bilim berish, ekologik ongni shakllantirish, ekologik xulq-atvorni rivojlantirish hamda amaliy ekologik faoliyatni tashkil etish. Shu bilan birga, ushbu jarayonni samarali amalga oshirish uchun pedagogik shart-sharoitlar – fanlararo integratsiya, interaktiv metodlar, o'qituvchi kompetensiyasi va maktab ekologik muhiti muhim rol o'ynaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganishga qaratilgan mazkur tadqiqot zamonaviy pedagogika fanining ilmiy-metodologik asoslariga tayanadi. Tadqiqotning nazariy asosini ekologik ta'lim va tarbiya konsepsiyalari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi, kompetensiyaviy ta'lim modeli hamda barqaror rivojlanish g'oyasi tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar ekologik tarbiyani o'quv jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi.

Tadqiqotda ekologik tarbiyaning mazmuni va uni amalga oshirish shart-sharoitlarini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Nazariy tahlil metodi orqali ekologik tarbiya muammosiga oid mahalliy va xorijiy pedagogik, psixologik va ekologik adabiyotlar o'rganildi. Shuningdek, ilmiy maqolalar, monografiyalar va o'quv dasturlari tahlil qilinib, mavjud yondashuvlar umumlashtirildi va tizimlashtirildi.

Tizimli yondashuv metodi ekologik tarbiyani murakkab pedagogik tizim sifatida o'rganishga imkon berdi. Bu yondashuv asosida ekologik tarbiya o'quv maqsadlari, mazmuni, metodlari, shakllari va natijalari o'zaro bog'liq elementlar sifatida tahlil qilindi. Shu bilan birga, fanlararo integratsiya tamoyili asosida ekologik mazmunning tabiiy fanlar, ijtimoiy fanlar va texnologiya fanlari bilan uyg'unligi o'rganildi.

Pedagogik kuzatish metodi orqali umumiy o'rta ta'lim maktablarida ekologik tarbiyaning amaliy holati o'rganildi. Dars jarayonlarida o'qituvchilarning ekologik mazmundan foydalanish darajasi, o'quvchilarning faolligi hamda ekologik muammolarga munosabati kuzatildi va tahlil qilindi.

Suhbat metodi yordamida o'qituvchilar va o'quvchilar bilan bevosita muloqot o'rnatilib, ekologik tarbiya jarayonidagi muammolar, ehtiyojlar va imkoniyatlar aniqlab olindi. So'rovnoma metodi orqali esa o'quvchilarning ekologik bilim darajasi, ekologik ong va madaniyat shakllanishi bilan bog'liq empirik ma'lumotlar to'plandi.

Pedagogik tajriba-sinov metodi asosida ekologik tarbiyani takomillashtirishga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlar amaliy jihatdan sinovdan o'tkazildi. Ushbu jarayonda interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim va amaliy ekologik faoliyatlar qo'llanildi. Tajriba natijalari nazorat va tajriba guruhlarini o'rtasida taqqoslandi.

Olingan ma'lumotlarni qayta ishlashda taqqoslash, umumlashtirish va statistik tahlil elementlaridan foydalanildi. Bu esa tadqiqot natijalarining ishonchlilikini oshirdi va ekologik tarbiyani samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishga imkon berdi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganishda bir qator ilmiy-pedagogik tadqiqot usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar tadqiqotning mazmunini chuqur ochib berish, amaliy holatni tahlil qilish va ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishga xizmat qildi.

Avvalo, nazariy tahlil usuli qo'llanildi. Bu usul orqali ekologik tarbiya, ekologik madaniyat, ekologik ong hamda pedagogik shart-sharoitlarga oid ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, dissertatsiyalar va me'yoriy hujjatlar o'rganildi. Nazariy manbalarni tahlil qilish asosida mavjud ilmiy yondashuvlar umumlashtirildi.

Taqqoslash usuli yordamida mahalliy va xorijiy olimlarning ekologik tarbiya haqidagi qarashlari solishtirildi, ularning o'xshash va farqli jihatlari aniqlandi. Bu esa ekologik tarbiya bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni chuqurroq tushunishga imkon berdi.

Kuzatish usuli orqali umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik bilimlarni o'zlashtirish jarayoni, darslarda ekologik mazmundan foydalanish holati hamda o'quvchilarning amaliy faoliyati o'rganildi. Kuzatish tabiiy sharoitda olib borildi.

Suhbat usuli o'qituvchilar va o'quvchilar bilan bevosita muloqot qilish orqali ularning ekologik tarbiyaga bo'lgan munosabati, fikrlari va tajribalarini aniqlashga yordam berdi. Bu usul orqali sifatli ma'lumotlar to'plandi.

So'rovnoma usuli keng o'quvchilar auditoriyasi orasida o'tkazilib, ularning ekologik bilim darajasi, ekologik xulq-atvori va atrof-muhitga munosabati haqida empirik ma'lumotlar olindi.

Intervyu usuli yordamida o'qituvchilarning ekologik tarbiyani tashkil etishdagi tajribasi, muammolari va takliflari chuqur o'rganildi. Intervyu natijalari sifat tahliliga asos bo'ldi.

Pedagogik tajriba-sinov usuli tadqiqotning eng muhim bosqichlaridan biri bo'lib, ekologik tarbiyani takomillashtirishga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligini amaliy jihatdan sinovdan o'tkazdi. Tajriba davomida innovatsion metodlar, loyiha asosida o'qitish va interaktiv yondashuvlar qo'llanildi.

Monitoring usuli yordamida ekologik tarbiya jarayonining ma'lum vaqt davomida o'zgarishi va rivojlanishi kuzatib borildi.

Statistik tahlil usuli orqali olingan natijalar qayta ishlanib, umumlashtirildi va foizli ko'rsatkichlar asosida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqotda umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganish maqsadida bir qator ilmiy, didaktik va empirik materiallar hamda tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot materiallari sifatida ekologik ta'limga oid ilmiy adabiyotlar, pedagogik manbalar, davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari va darsliklar tahlil qilindi. Shuningdek, maktab amaliyotida qo'llaniladigan metodik qo'llanmalar va o'qituvchilarning ish tajribasi ham muhim manba bo'lib xizmat qildi.

Empirik materiallar sifatida umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik bilim va ko'nikmalarini aniqlashga qaratilgan kuzatish natijalari, so'rovnoma, suhbatlar hamda intervyular orqali olingan ma'lumotlar foydalanildi. Bundan tashqari, ekologik yo'nalishdagi dars ishlanmalari, sinfdan tashqari mashg'ulotlar va ekologik loyihalar ham tahlil obyekti bo'ldi.

Tadqiqotda qo'llanilgan metodlar bir nechta yo'nalishga bo'linadi. Nazariy metodlar qatoriga tahlil, sintez, umumlashtirish va taqqoslash kiradi. Ushbu metodlar ekologik tarbiya bo'yicha mavjud ilmiy qarashlarni o'rganish va tizimlashtirish imkonini berdi.

Empirik metodlar sifatida kuzatish, suhbat, so'rovnoma va pedagogik intervyu usullari qo'llanildi. Bu metodlar orqali maktab amaliyotida ekologik tarbiyaning real holati, o'quvchilarning munosabati va o'qituvchilarning tajribasi o'rganildi.

Shuningdek, pedagogik tajriba-sinov metodi asosida ekologik tarbiyani samarali tashkil etishga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlar amalda sinovdan o'tkazildi. Tajriba jarayonida interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim va amaliy faoliyatlar keng qo'llanildi.

Olingan natijalarni qayta ishlashda statistik tahlil va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Bu esa tadqiqot natijalarining ishonchligini ta'minlab, ekologik tarbiyani takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishga imkon berdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirish bugungi kunda dolzarb pedagogik muam-molardan biri bo'lib, u yosh avlodga ekologik ong, ekologik madaniyat va tabiatga mas'uliyatli munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ekologik tarbiya samaradorligi bir qator pedagogik shart-sharoitlarga bevosita bog'liqdir.

Avvalo, ekologik tarbiyani samarali tashkil etish uchun o'quv jarayonida fanlararo integratsiyani ta'min-lash muhim ahamiyatga ega. Tabiiy fanlar bilan bir qatorda ijtimoiy fanlarda ham ekologik mazmunning yori-tilishi o'quvchilarda yaxlit ekologik tasavvur shakllanishiga yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va loyiha asosida o'qitish usullaridan foydalanish ekologik tarbiyaning amaliy samaradorligini oshiradi.

Tadqiqot davomida o'qituvchining kasbiy va ekologik kompetensiyasi ham muhim omil ekanligi aniqlandi. O'qituvchining ekologik bilim darajasi va metodik mahorati o'quvchilarning ekologik ongini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu bilan birga, maktabda ekologik muhit yaratish, ya'ni amaliy ekologik faoliyatlar, loyihalar, aksiyalar va ekskursiyalarni tashkil etish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va bilimlarni mustah-kamlaydi.

Umuman olganda, ekologik tarbiyani takomillashtirish uchun o'quv dasturlarini ekologik mazmun bilan boyitish, o'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'lim jarayonida amaliy faoliyatni kuchaytirish zarur. Ushbu chora-tadbirlar orqali yosh avlodga ekologik mas'uliyatni shakllantirish va barqaror rivojlanish tamoyillarini mustahkamlash mumkin bo'ladi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ekologik ta'lim va atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi me'yoriy hujjatlar to'plami. Toshkent, 2021.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
4. Zaxlebniy A.N. Экологическое образование школьников. Москва, 1986.
5. Zverev I.D. Экологическое образование в школе. Москва, 1990.
6. Commoner B. The Closing Circle. New York, 1971.
7. Orr D. Ecological Literacy: Education and the Transition to a Postmodern World. SUNY Press, 1992.
8. Jo'raev R. Ekologik ta'limni rivojlantirish masalalari. Toshkent, 2018.
9. Qodirova M. Ekologik madaniyatni shakllantirish metodikasi. Toshkent, 2020.
10. Hasanov S. Pedagogik kompetensiya va ekologik tarbiya. Toshkent, 2019.

11. Ahmedova N. Maktabda ekologik muhitni shakllantirish. Toshkent, 2021.
12. Karimov E. Ta'lim jarayonida ekologik tarbiya va AKT. Toshkent, 2022.
13. Алланазарова, Анора. "Япай зека ве озбек дили: сорунлар ве чозюмлер". Конференции . Том. 1. № 01. 2025.
14. Allanazarova, Anora, and Muxiba Yaxiyaxonova. "Informatika va axborot texnologiyalari fanini o'qitishda mediasavodxonligining o'rni." Универсальная индексная библиотека науки и техники в современном мире 4.11 (2025): 23-27.
15. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "Innovatsion yondashuvlar yordamida kambag'allikni qisqartirish va bandlikni ta'minlash." farovonlik sari: partiyaviy yondashuv va amaliy tashabbuslar (2025): 612.
16. Qodirov, Farrux, and Anora Allanazarova. "Ta'limni boshqarish tizimlari tasnifi." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.11 (2025): 113-117.
17. O'G'Li, Qodirov Farrux Ergash, and Allanazarova Anora Muxobir Qizi. "Giper havolalar va sayt bo'yicha navigatsiya." Central Asian Journal of Education and Innovation 4.11 (2025): 4-11.
18. Qodirov, Farrux, and Anora Allanazarova. "Axborot Texnologiyalarining Ta'lim Jarayonidagi O'rni Va Rivojlanish Bosqichlari." Maktabgacha va Maktab Ta'limi Jurnal: 676587.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.